

7. Laskowska–Rutkowska A. Zarządzanie czasem w zintegrowanym łańcuchu dostaw / Laskowska–Rutkowska A. // *Gospodarka Materialowa i Logistyka*. – 2001. – N 5.
8. Matwiejczuk R. Zarządzanie marketingowo-logistyczne : wartość i efektywność / Matwiejczuk R. – Warszawa : CH Beck, 2006.
9. Pfohl H. Ch. Systemy logistyczne / Pfohl H. Ch. – Poznań : ILiM, 2001.
10. Іванова Н. В. Стан та перспективи розвитку регіональних ринків логістичних послуг – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/20101224/4_ivanova.htm.
11. Економічні новини : Світовий банк досліджував ринок логістики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrinform.biz/news/23172/>.

УДК 330.322 : 631

В. Скупейко

здобувач,

Львівський університет бізнесу та права

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Розглядаються теоретичні засади, сутність і зміст поняття «інвестиції» та їх роль в діяльності підприємств. Подається авторське розуміння і трактування поняття.

Ключові слова: *інвестиції, капітальні вкладення, методичний підхід, основні фонди, відносини, продуктивні сили.*

Рассматриваются теоретические принципы, сущность и содержание понятия «инвестиции» и их роль в деятельности предприятий. Подается авторское понимание и трактовка понятия.

Ключевые слова: *инвестиции, капитальные вложения, методический подход, основные фонды, отношения, производительные силы.*

Theoretical principles, essence and maintenance of investment concept and their role, are examined, in activity of enterprises. The author understanding and interpretation of concept of investments is given.

Key words: *investments, capital investments, methodical approach, capital assets, relations, productive forces.*

Постановка проблеми. Підґрунтям для обрання оптимального шляху розвитку підприємства є грошові ресурси, які відповідно до обраного виду діяльності і технологій спрямовуються на придбання засобів виробництва і оплату праці. В нашій країні довгий час кошти, пов'язані з придбанням засобів праці, визначалися як капітальні вкладення, а гроші, витрачені на придбання сировини і матеріалів, оплату праці та обслуговування процесу виробництва формували виробничу собівартість і вважалися поточними витратами. Не дивлячись на те, що ці обидва види витрат могли мати одне джерело фінансування, наприклад, прибуток, неоднакова форма матеріалізації обумовлювала їх різну функцію. Це значною мірою нівелювало роль і значення поточних витрат і нарощувало значимість капітальних вкладень, хоча процес виробництва не може відбуватися як без машин і обладнання, що сформовані за рахунок капітальних вкладень, так і без наявності пального чи електроенергії, що придбані підприємством за обігові кошти. Це зумовило, з огляду спрямованості дій коштів, зміну методичного підходу до визнання витрат за окремими напрямками й запровадження поняття «інвестиційна діяльність підприємств».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У працях вітчизняних і зарубіжних вчених значна увага приділяється проблемі інвестиційної діяльності. Це обумовлено необхідністю вироблення рекомендацій для підвищення ефективності управління інвестиційними процесами з боку держави та формуванню привабливих умов інвестування підприємствами. Приділяється також значна увага залученню іноземних інвестицій, розвитку лізингових відносин, особливо у аграрному виробництві і на цій основі підвищення рівня господарської діяльності підприємств. Ці та інші дослідження знайшли відображення у працях вітчизняних учених-економістів: В. Андрійчука, Х. Бернета, Ф. Горбоноса, М. Денисенка, М. Дем'яненка, І. Дороша, М. Кондратьєва, І. Лукінова, О. Мертенса, Л. Стороженка, В. Тригобчука, В. Федоренка та ін. Проте, незважаючи на значну кількість теоретичних розробок та наукових праць з даної проблеми, залишається місце для подальших розвідок і поглиблення дослідження та опрацювання теоретичних та методологічних основ обґрунтування інвестиційних процесів.

Постановка завдання. Метою статті є розглянути методичні підходи вчених до розуміння поняття інвестицій, узагальнити основні ознаки та розкрити їх теоретичні засади.

Виклад основного матеріалу. Наявність грошових ресурсів у підприємства, можливості залучення кредитів та іноземного капіталу формують інвестиції і визначають його інвестиційну діяльність. Лише здійснення раціональних інвестицій забезпечують підприємству здатність досягнення стратегічної мети – відтворення його виробничого потенціалу. Необґрунтований підхід до інвестування окремих підрозділів, спричиняє диспропорції формування їх матеріально-технічної бази і негативно відбивається на діяльності всього підприємства

Довший час в економічній вітчизняній літературі інвестиції ототожнювалися з капітальними вкладеннями. Так, дослідник Салига К.С. [8, с.10] інвестиції (капітальні вкладення) розглядає в двох аспектах: як процес, що відображає рух вартості в ході відтворення основних фондів, і як економічну категорію – систему економічних відносин, пов'язаних з рухом вартості, авансованої в основні фонди. Він вважає, що капітальні вкладення продукують лише процес створення основних фондів, тоді як грошові кошти можуть вкладатися і в немайнові активи та розвиток соціальної сфери. Аналогічні протиріччя можна зустріти в наукових працях досить часто, що, в принципі, обумовлюється складністю розуміння поняття інвестицій внаслідок їх багатогранності, а ототожнення інвестицій з капітальними вкладеннями обумовлено тенденційністю поглядів вчених, які формувалися за планово-економічної системи господарювання.

З розвитком ринкових відносин в Україні в економічній літературі і працях багатьох вчених з'явилися заперечення тотожності термінів «інвестиції» і «капітальні вкладення». Наприклад, А.Пересада стверджує, що «економічна природа інвестицій дещо інша, ніж капітальних вкладень» [4, с.9] і обґрунтовує це тим, що інвестиції – це значно ширша економічна категорія, ніж довгострокове вкладення капіталу в економіку, які можуть здійснюватися в найрізноманітніших формах: реальній, фінансовій, інтелектуальній, інноваційній. Проте його ствердження, що інвестиції здійснюються лише у високоєфективні проекти, де є прибуток, доход чи дивіденди, слід визнати дискусійним, оскільки в завідомо неефективний проект інвестиції не практикуються і такий принцип не існує в системі визначення економічних понять.

В наукових працях та довідкових матеріалах трактування поняття інвестицій інколи ґрунтується на засадах спеціалізації вченого з досліджень певної проблематики і висвітлюється односторонньо. Наприклад, в сучасному економічному словнику поняття інвестиції трактується як довгострокові вкладення капіталу, які мають віддачу через значний період після вкладень [7, с. 128]. Дане визначення має досить суттєвий недолік в тому, що інвестиції розглядаються лише з точки зору довгострокових вкладень, тоді як вони можуть бути і короткостроковими. Автори дефініції не враховують напрямів і призначення інвестицій. Подібним ї ще більш звуженим і одностороннім подається визначення інвестицій у словнику сучасних економічних і правових термінів «... вкладення капіталу у будь-яку справу шляхом придбання цінних паперів або безпосередньо підприємством для одержання додаткового прибутку» [9, с. 124]. Незрозумілим залишається, чому у визначенні на першому плані стоїть придбання цінних паперів, які не беруть безпосередньої участі в здійсненні технологічного процесу виробництва і організації господарської діяльності підприємства.

«Інвестиції – довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства в середині країни та за її межами з метою привласнення прибутку» [1]. Під довготривалими вкладеннями, на нашу думку, автори енциклопедичного словника розуміють вкладення в основні засоби, які забезпечують виробничий процес підприємству. Проте вкладення можуть здійснюватися у різні сфери і, додамо, за різних умов. Прикладом може бути вкладення коштів у розв'язання природоохоронної проблеми чи у соціальний розвиток суспільства, які не завжди здійснюються заради отримання прибутку. Тому такий методичний підхід до визначення поняття інвестицій (з метою одержання прибутку) не зовсім є коректним.

У законі України «Про інвестиційну діяльність» визначено, що «інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті яких створюється прибуток або досягається соціальний ефект» [6]. Ідентичним, викладеному в законі, подається трактування інвестицій у фінансовому словнику-довіднику. «Інвестиціями називаються усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької, інших видів діяльності, з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту» [10, с. 194-195]. До цінностей, визначених положеннями закону, належать: грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, рухоме і нерухоме майно, майнові права, пов'язані з авторським правом, досвідом та іншими видами інтелектуальних цінностей тощо [5, с. 61].

У своїй сукупності зазначені цінності, зрозуміло, можуть забезпечити прибуток лише у статусі їх діяльності. Бо прибуток – це надлишок доходу над витратами підприємця, які включають витрати пов'язані з відтворенням засобів виробництва і виплатою заробітної плати персоналу. Тому в реальному житті розглядати інвестиції як джерело одержання прибутку можна не завжди – це залежить, в основному, від мотивації. Для державного підприємства діяльність, якого підпорядковується суспільним потребам, стоїть завдання, насамперед, забезпечити соціальну стабільність, тоді як для невеликого приватного підприємства найважливіше – забезпечити самовідтворення і бути незалежним.

Кошти, вкладені в речову форму, тобто на придбання засобів виробництва, не забезпечують здійснення процесу суспільного виробництва і одержання прибутку, а лише створюють умови для цього. Не інвестиції, а підприємницька діяльність і праця людей виступають джерелом одержання прибутку. І щоб підприємство функціонувало з прибутком, виробник повинен вкладати гроші у засоби праці, придбати матеріали і сировину та найняти кваліфікованих працівників, які здійснюватимуть процес виробництва певних товарів і їх реалізацію. Такий методичний підхід до перебігу подій з використанням господарського циклу виробника, в основу якого покладено витрати коштів, дає підставу визнати як інвестиційну діяльність підприємства.

До процесу інвестицій, що дає змогу отримувати дохід, слід віднести, насамперед, вкладення у робочу силу, яка виступає найважливішим джерелом зростання доходу підприємства. Ці вкладення мають бути спрямованими на здобуття освіти працівниками, зростання їх професіоналізму, на перед підготовку кадрів тощо. За таких умов людина визнається не лише як суб'єкт, а й як об'єкт економічної діяльності, на який необхідно спрямувати інвестиції і які забезпечать вищу вигоду, ніж капіталовкладення в інші фактори виробництва. «Інвестиціями у людський капітал вважаються витрати на здобуття освіти, кваліфікації, підготовку та перепідготовку робітників, підтримку здоров'я, інформаційне забезпечення тощо. Величина людського капіталу оцінюється потенційним доходом, який він може приносити власнику» [2, с.279].

На жаль, такий методологічний підхід до розуміння сутності інвестицій простежується не в усіх поглядах вчених і наукових джерелах, в тому числі і в законі України «Про інвестиційну діяльність».

В.Шевчук та П.Рогожин інвестиції подають як видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал [11, с.6]. Їх методичний підхід обмежується оцінкою вкладення коштів в основні і оборотні фонди, що значно звужує справжню суть і природу реальних інвестицій. «Реальні інвестиції – це вкладення у виробничі фонди. Переважно це вкладення у матеріальні активи – будівлі, обладнання, споруди і інші товарно-матеріальні цінності, а також нематеріальні активи (патенти, ліцензії «ноу-хау», техніка, науково-практична, інструктивна, технологічна, проектно-кошторисна і інша документація)» [4, с.11]. Реальні інвестиції забезпечують витрати на відновлення та оновлення капіталу, пов'язаних з фізичним зносом або моральним старінням засобів виробництва. До реальних інвестицій відносяться затрати на матеріальні об'єкти або послуги, які будуть використовуватися протягом певного проміжку часу, причому О.Мертенс наголошує на тому, що протягом такого використання вони повинні приносити їх власнику певний дохід чи інші види вигод [3, с. 4].

Аналіз існуючих точок зору різних науковців свідчить про те, що підходи до розуміння поняття «інвестиції» можна поділити на фінансовий і економічний. Але використовуючи прийнятну термінологію, з фінансового підходу інвестиції – це усі види активів, що вкладаються в господарську діяльність з метою отримання доходу [11, с. 6].

Часто під інвестиціями розуміють будь-яке вкладення коштів, яке може і не призводити до росту капіталу чи до зростання прибутку. Мова йде про так звані «споживчі інвестиції» (придбання, наприклад, квартири, дачі, автомобіля тощо для особистого вживання), які за своїм економічним змістом до інвестицій не відносяться. Кошти на придбання цих товарів витрачаються, в даному випадку, на безпосереднє довгострокове споживання і їх доцільно розцінювати як форму заощаджень.

Очевидно, в цілому, слід погодитися, що інвестування може здійснюватись не лише в грошовій, а й в інших формах – рухомого і нерухомого майна, цінних паперів, нематеріальних активів тощо. Вони інвестиції можуть мати як довгостроковий, так і короткостроковий характер.

Отже, на нашу думку, *інвестиції – це соціально-економічна категорія, що виражає відносини в процесі вкладення певних активів у грошовій, матеріальній та інших формах з метою розвитку і зміцнення продуктивних сил суб'єкта, споживання яких дасть можливість одержати вигоду їх власнику.*

Висновки: 1. Підхід до розуміння поняття інвестицій в економічній літературі та чинному українському законодавстві є різноплановим і не чітко вираженим й зводиться, в основному, до усіх видів майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності з метою одержання прибутку.

2. Інвестиції – це соціально-економічна категорія, що виражає відносини в процесі вкладення певних активів у грошовій, матеріальній та інших формах з метою розвитку і зміцнення продуктивних сил суб'єкта, споживання яких дасть можливість одержати вигоду їх власнику.

Література

1. *Економічна енциклопедія* : у 3 т. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. центр «Академія», 2000 – 2001.
2. *Економічна теорія* : політекономія / за ред. В. Д. Базилевича. – [3-тє вид., перероб. і допосн.]. – К. : Знання-Прес, 2004. – 615 с.
3. *Мертенс А.В. Инвестиции* : курс лекцій по современной финансовой теории./ А.В. Мертенс. – К. : Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 416 с.

4. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. / А.А. Пересада. – К. : Лібра, 1998. – 392 с.
5. Про економічний експеримент «Яворів» : Указ Президента України // Інвестиції, кредит і лізинг в АПК : законодавчі і нормативні акти. – К. : Задруга, 1998. – С. 112.
6. Про інвестиційну діяльність : Закон України / Інвестиції, кредит і лізинг в АПК : законодавчі і нормативні акти. – К. : Задруга, 1998. – С. 61 – 66.
7. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь. / Б.А. Райзберг, А.Ш. Лозовський, Е.Б. Стародубова. – 2-е изд, испр. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 560 с.
8. Салига К.С. Ефективність реальних інвестицій : монографія. / К.С. Салига. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2007. – 284 с.
9. Словарь современных экономических и правовых терминов. / [Шимов В.Н., Тур А.Н., Стах Н.В., Каменков В.С., Мальченко С.Н.]. – Минск : Технология, 1999. – 800 с.
10. Фінансовий словник-довідник / [за ред. акад. М.Я. Дем'яненка]. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 740 с.
11. Шевчук В.Я. Основи інвестиційної діяльності. / В.Я. Шевчук, П.С. Рогожин. – К. : Генеза, 1997. – 384 с.

УДК 338.45:658.8:621.3

В. Кузяк

здобувач,

Національний університет «Львівська Політехніка»

СТРАТЕГІЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ У СТВОРЕННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

Актуалізовано стратегію обслуговування клієнтів промислового підприємства у контексті реалізації концепції стратегічного управління. Ідентифіковано взаємозв'язок між стратегією конкурентних переваг підприємства і стратегією обслуговування клієнтів.

Ключові слова: стратегія обслуговування клієнтів, конкурентні переваги, якість обслуговування клієнта.

Актуализирована стратегия обслуживания клиентов промышленного предприятия в контексте реализации концепции стратегического управления. Идентифицирована взаимосвязь между стратегией конкурентных преимуществ предприятия и стратегией обслуживания клиентов.

Ключевые слова: стратегия обслуживания клиентов, конкурентные преимущества, качество обслуживания клиентов.

In the given article we are making accent on customer's service of industrial enterprise in the context of realization theory of strategic management. Intercommunication is identified between competitive edges of enterprise strategy and strategy of customer's service.

Keywords: strategy of customer's service, competitive edges, quality of customer service.

Постановка проблеми. В процесі господарської діяльності кожне підприємство є учасником багатьох різновекторних зв'язків. Дуальність взаємозв'язків, які виникають унаслідок діяльності промислового підприємства на ринку, вимагає ідентифікації їх характеру. Організації утворюють мережі у формі ланцюгів, з'єднаних певними спільними пунктами-ланками. Кожне підприємство в такій мережі є одночасно постачальником і клієнтом.

Як свідчить досвід діяльності провідних підприємств, сьогодні важливою умовою конкурентоспроможності на конкурентних ринках є тісна співпраця з контрагентами ринку (зокрема з клієнтами, постачальниками, посередниками). Важливість орієнтації на співпрацю пояснюється тим, що в багатьох видах діяльності конкурують не окремі підприємства, а цілі ланцюги поставок.

Узагальнюючи світову практику створення та функціонування партнерських стосунків між підприємствами, можна стверджувати, що вони мають різноманітні форми, зокрема, диференційовані за моделями співпраці (співробітництво в ланцюгу поставок, співробітництво на основі здібностей, співробітництво на основні пропозиції, конкурентне співробітництво) та за видами (типами) партнерства (організації, які співпрацюють, сприймаються як партнери і в обмеженому діапазоні координують свої плани та дії; організації, які співпрацюють, переходять від координації дій до інтеграції дій; кожна організація сприймає партнера як природне розширення процесів своєї фірми).